

Türkiye'de bilgi edinme hakkı: Uygulama sorunları ve çözüm önerileri

2026 - İkinci çeyrek raporu

Giriş

Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI), Nisan 2024'ten bu yana yürüttüğü proje kapsamında bilgi edinme hakkının Türkiye'de nasıl uygulandığını araştırarak kurumların şeffaflığını ve hesap verebilirliğini artırmaya yönelik çalışmalarını sürdürüyor.

IPI, ilk olarak Eylül 2024'te, 50'den fazla gazeteci, sivil toplum kuruluşu (STK) ve avukatın katılımıyla yaptığı “Bilgi Edinme Hakkını Kullanma Alışkanlığı” başlıklı anketin sonuçlarını [yayımlamıştı](#). Ardından Kasım 2024'te bilgi edinme başvurusu yapan gazeteciler ve STK'larla birebir derinlemesine görüşmeler yaparak bir rapor [hazırladı](#).

Sonrasında gazeteciler, STK'lar, avukatlar, akademisyenler ve aktivistlerin yaptığı bilgi edinme başvurularının yanıtlanma süreçlerini incelemek için [IPI Bilgi Edinme Hakkı Platformu](#) kuruldu. IPI, bu platform aracılığıyla kurumların başvurulara yanıt verme süreçlerine dair veri üreterek daha şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim anlayışı için çalışıyor.

Haziran 2025 itibariyle ise İstanbul'da başlayan ve Türkiye'nin farklı şehirlerinde devam eden “Bilgi Edinme Hakkı: Şeffaflık için Güçlü Bir Araç” başlıklı eğitim serisiyle IPI, gazetecilere, sivil toplum örgütlerine, aktivistlere ve avukatlara bilgi edinme hakkını ve bu hakkı çalışmalarında nasıl etkili bir şekilde kullanabileceklerini anlatıyor. Eğitim duyurularımızı [web sitemiz](#) üzerinden takip edebilirsiniz.

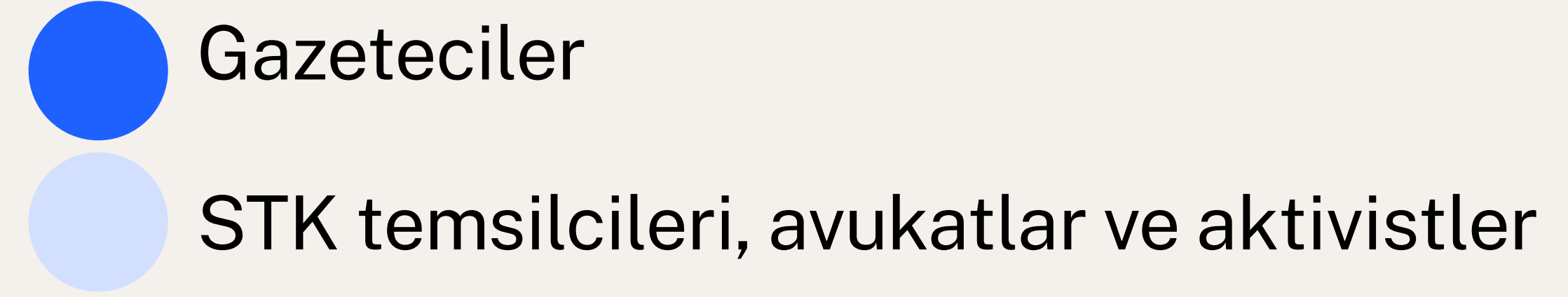
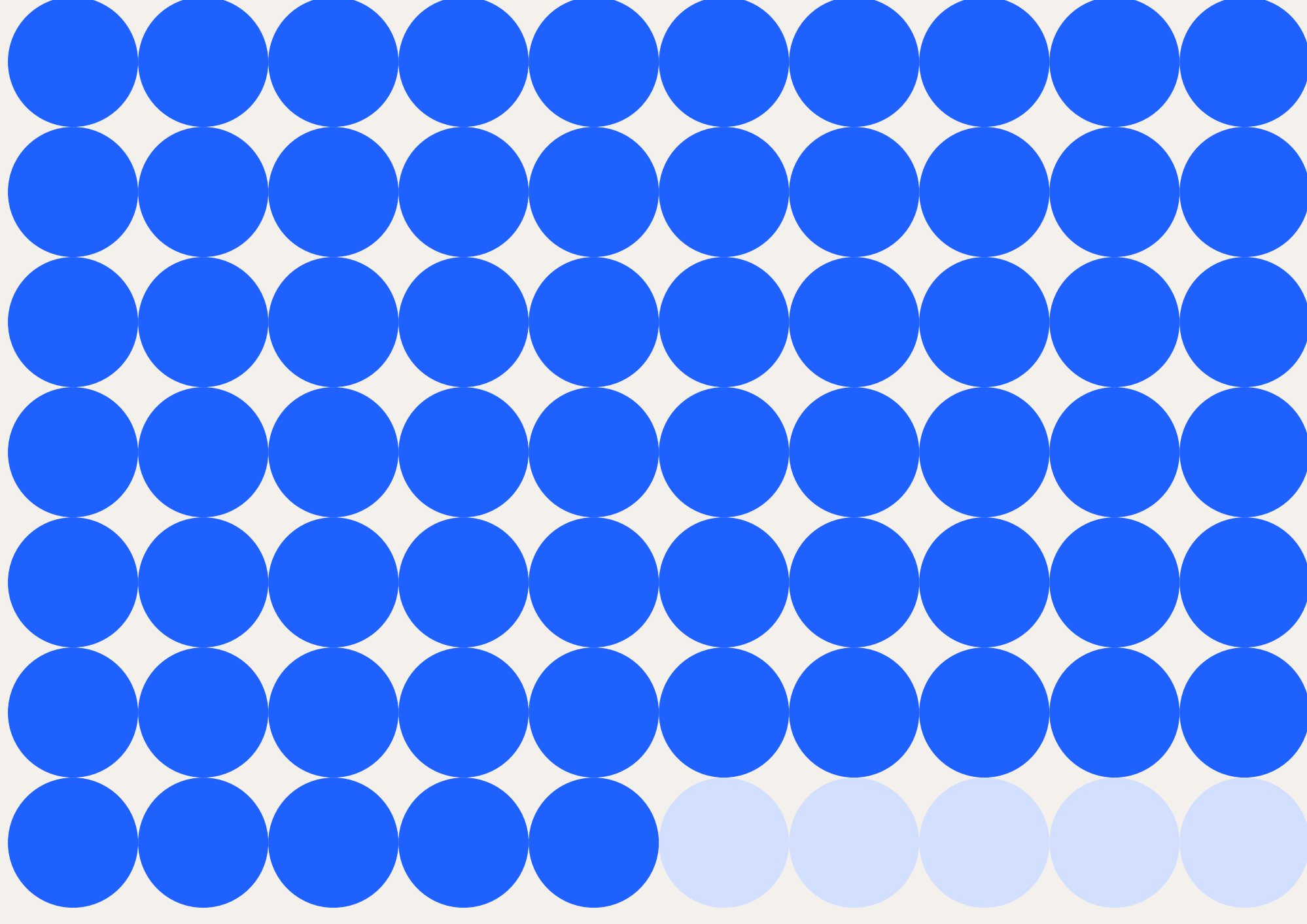
31 Mart 2026'da yayımlanan [yıllık raporumuzda](#) IPI Bilgi Edinme Hakkı Platformu kullanıcılarının sisteme kaydettikleri 427 başvuru analiz edilerek bilgi edinme başvurularının yanıtlanma süreçleri incelenmişti. Bu raporda ise nisan, mayıs ve haziran aylarını kapsayan üç aylık periyotta platforma kaydedilen 70 başvuru incelendi, kullanıcılarla yapılan birebir görüşmeler sonucu karşılaştıkları sorunlar tespit edildi ve yeniden durum analizi yapıldı.

IPI'nin Nisan ayında başlayan mentörlük programı da bu dönemde elde edilen verilerin niteliğine önemli katkı sağladı. Program kapsamında gazeteciler, mentörleri eşliğinde üzerinde çalıştıkları haberler için yaptıkları bilgi edinme başvurularını IPI Bilgi Edinme Hakkı Platformu'na kaydetti. Böylece platformda, güncel gelişmelere ilişkin bilgi taleplerini içeren ve doğrudan haber üretim süreçlerinin parçası olan başvurular yer aldı.

Nisan ayı itibarıyla aynı zamanda IPI Hukuki Danışma Kurulu da çalışmalarına başladı. Avukatlar Gökhan Tekşen ve Selin Nakipoğlu'nun yer aldığı kurul, gazetecilere ihtiyaç duydukları konularda hukuki danışmanlık sundu. Özellikle mentörlük programına katılan gazetecilere bilgi edinme başvurularının hazırlanması, itiraz süreçlerinin yürütülmesi ve başvurular sırasında karşılaşılan hukuki sorunların değerlendirilmesi konularında destek verildi. Bu destek, başvuru süreçlerinin daha etkin yürütülmesine ve karşılaşılan sorunların daha sistematik biçimde takip edilmesine katkı sağladı.

IPI Bilgi Edinme Hakkı Platformu Verileri

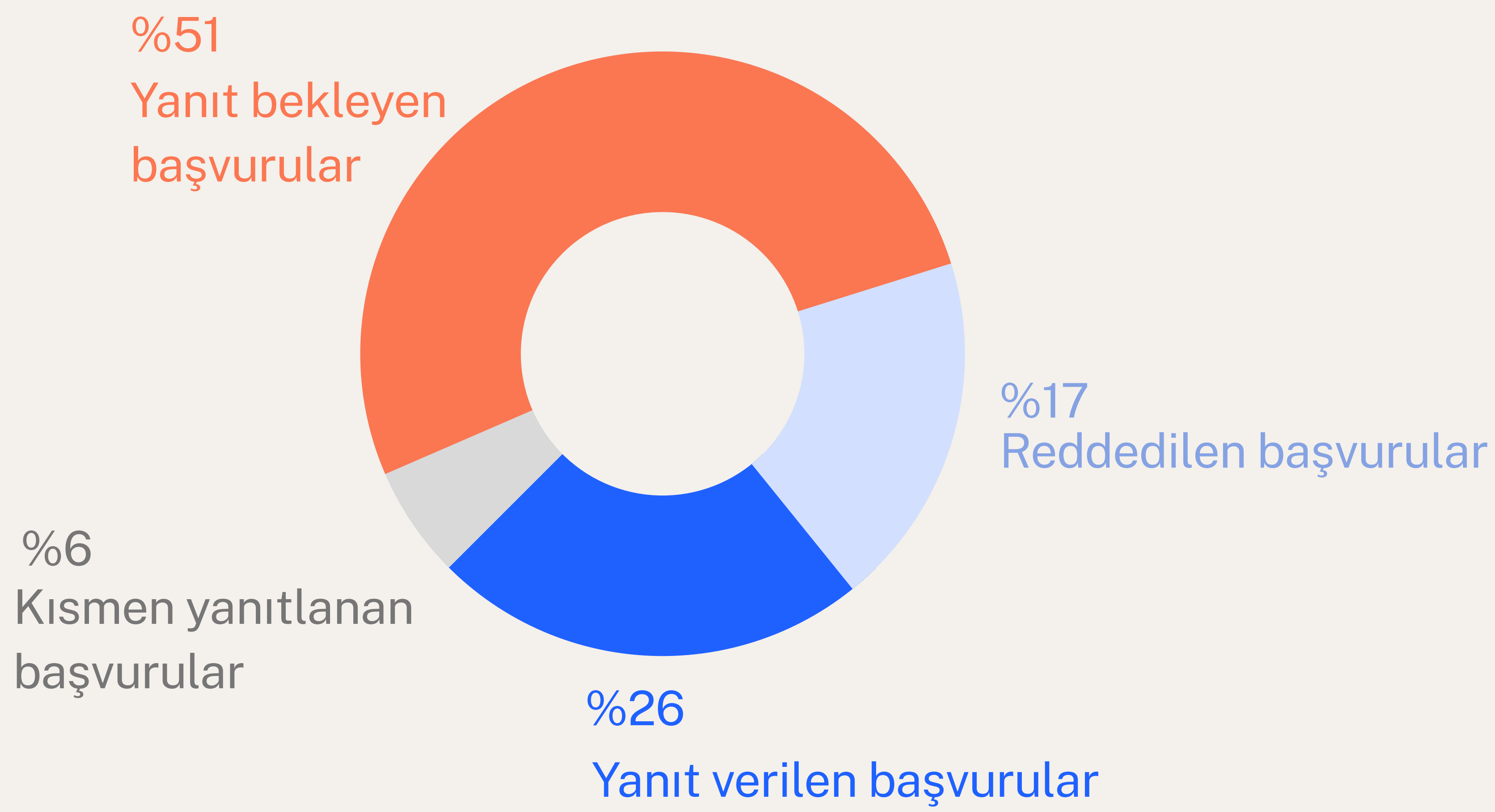
IPI Bilgi Edinme Hakkı Platformu'na, nisan, mayıs ve haziran aylarını kapsayan son üç aylık periyotta gazeteciler, STK temsilcileri, avukatlar, aktivist ve akademisyenler tarafından toplam 70 bilgi edinme başvurusu kaydedildi. Başvuruların yüzde 93'ünü gazeteciler, yüzde 7'sini STK'lar, avukatlar ve aktivistler yaptı.

Başvuruların yüzde 93'ü gazeteciler tarafından yapıldı.

Başvuruların 22'si kısmen ya da tamamen yanıtlanırken 12'si reddedildi. 36'sı ise hâlâ cevap bekliyor. Yapılan başvurulara en çok yanıt veren kurumlar Sağlık Bakanlığı ve Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) oldu.

En çok başvuru yapılan konular 'insan hakları', 'hesap verebilirlik ve şeffaflık' ve 'çocuk hakları'ydı.

Reddedilen başvurulara en çok sunulan gerekçeler yayımlanmış bilgi ve belgelerin sorulması (Madde 8), sorunun ayrı veya özel çalışma gerektirmesi (Madde 7) ve kamuyu ilgilendirmeyen konuların sorulması (Madde 25) oldu.

Yanıt verilen başvurularda kullanıcılar aldıkları yanıtın içeriğini de değerlendirdi. Verilen cevapların yüzde 73'ü teknik olarak başvuruyu reddetmediği için yanıt sayılsa da sorulan soruya hiçbir cevap vermedi. Yanıtların yüzde 13'ü talep edilen bilgilerin yarısından azını sağlarken, yüzde 8'i talep edilen bilgilerin yalnızca yarısını sağladı. Talep edilen bilgileri çoğunlukla veya tamamıyla içeren kapsamlı yanıtların oranı ise yüzde 6 ile sınırlı kaldı.

Bilgi edinme hakkının uygulanmasında mevcut sorunlar

Platform kullanıcılarıyla yapılan görüşmeler, IPI eğitimleri ve IPI'nın mentörlük programına katılan gazetecilerin yaptıkları bilgi edinme başvuruları esnasında ortaya çıkan ortak sorunlar, bilgi edinme hakkının kullanımında sistematik aksaklıkları açıkça gösteriyor.

Özellikle mentörlük programına katılan gazetecilerin haber hazırlık süreçlerinde yaptıkları bilgi edinme başvuruları, bilgi edinme hakkının uygulanmasına ilişkin teknik ve idari sorunların pratikte nasıl sonuçlar doğurduğunu ortaya koyuyor. Gazetecilerin yaşadığı deneyimler, başvuru ve itiraz mekanizmalarındaki aksaklıkların ret gerekçelerinde yer verildiği gibi bireysel hatalar olmadığını, hak arama süreçlerini doğrudan etkileyen yapısal sorunlara işaret ettiğini gösteriyor.

BEDK itiraz sistemindeki teknik hata nedeniyle itiraz hakkının kullanılamaması:

Bir gazeteci, bilgi edinme başvurusuna verilen yanıtı karşı Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'na (BEDK) itiraz etmek istedi. İtirazını, yasal sürenin son gününde yapmak üzere sisteme girdiğinde itiraz hakkı süresi geçtiği gerekçesiyle kabul edilmedi. Oysa yürürlükteki süre hesabına göre itirazın o gün içinde yapılabilmesi gerekiyordu. Konu, IPI Hukuki Danışma Kurulu'ndaki avukatlarla değerlendirildi ve bunun hukuki değil, sistemden kaynaklanan teknik bir sorun olduğu teyit edildi. Buna rağmen teknik hata giderilmediği için gazeteci yasal itiraz hakkını fiilen kullanamadı. Bu örnek, dijital başvuru sistemlerindeki teknik aksaklıkların hak kaybına yol açabileceğini ve etkili başvuru hakkını zedeleyebileceğini gösteriyor.

Eksik bilgi gerekçesiyle yapılan ancak gerekçesi açıklanmayan ret yanıtları:

Bir başka gazetecinin bilgi edinme başvurusuna gönderilen yanıtta, "başvurunuzda belirtilmediği için bir değerlendirme yapılamamıştır" ifadesi yer aldı. Kurum, hangi bilginin eksik olduğunu belirtmek yerine metinde boş bırakılmış bir alanla standart bir yanıt gönderdi ve başvurunun yeniden yapılmasını istedi. Başvuru sahibine eksikliğin ne olduğuna ilişkin herhangi bir açıklama yapılmadığından, eksikliğin giderilmesi de fiilen mümkün olmadı. Bu tür özensiz ve gerekçesiz yanıtlar, idarenin başvuruları dikkatli ve açıklayıcı biçimde değerlendirme yükümlülüğüyle bağdaşmıyor; başvuru sahiplerinin haklarını etkin şekilde kullanmasını güçleştiriyor.

Sağlık Bakanlığı-Göç Sağlığı Daire Başkanlığı'ndan gelen cevap:

"Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezine yapmış olduğunuz başvurunuz incelenmiş ancak başvurunuzda belirtilmediği için bir değerlendirme yapılamamıştır. Belirtilen eksik bilgiyi de içerecek şekilde başvuru metnini yeniden oluşturmanız halinde başvurunuzun değerlendirilmeye alınacağı hususu bilgilerinize sunulur."

Bilgi edinme hakkının uygulanmasında mevcut sorunlar

Yazılı yanıt yerine telefonla bilgi verilmesinin teklif edilmesi:

Bir gazetecinin Sağlık Bakanlığı'na yaptığı bilgi edinme başvurusunun ardından kurum yetkilileri başvuru sahibini telefonla arayarak talep edilen bilgiyi sözlü olarak paylaşabileceklerini, ancak yazılı yanıt vermeyeceklerini bildirdi. Bu uygulama, bilgiye erişim talebinin resmî ve kayıt altına alınmış bir yanıtla karşılanmasını engelliyor. Yazılı bir idari yanıtın bulunmaması, başvuru sahibinin daha sonra itiraz veya yargı yollarına başvururken kullanabileceği delil niteliğindeki belgeyi de ortadan kaldırıyor. Sonuç olarak, bilgi edinme hakkının şeffaflık, hesap verebilirlik ve denetlenebilirlik ilkeleri zayıflıyor.

Başvurulara yanıt verilmemesi:

Mentörlük programına katılan gazetecilerin deneyimleri, bilgi edinme başvurularına yanıt verilmemesinin yaygın bir sorun olduğunu gösteriyor. Haber hazırlık süreçlerinde yapılan başvuruların önemli bir kısmı, yasal süreler içinde hiçbir şekilde cevaplanmadı. Bazı başvurular ise yasal süre geçmesine rağmen yanıtı bırakıldı. Bilgi edinme hakkının temel güvencelerinden biri olan süresi içinde yanıt verme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi, gazetecilerin kamu yararını ilgilendiren bilgilere zamanında erişmesini engelliyor. Özellikle haber üretim süreçlerinde bilgiye erişimin gecikmesi, başvurunun sonradan cevaplanması halinde dahi bilginin kamusal değerini azaltabiliyor. Bu durum, bilgi edinme hakkının etkili kullanımını zayıflatırken kamu kurumlarının hesap verebilirliğini de olumsuz etkiliyor.

Bilgi edinme hakkının güçlendirilmesi için çözüm önerileri

Bilgi edinme hakkının uygulanmasında tespit edilen sorunlar ışığında IPI aşağıdaki çözüm önerilerini geliştirdi. Bu öneriler, hem kurumsal düzeyde hem de yasal çerçevede yapılabilecek iyileştirmeleri kapsıyor.

Başvuruların yasal süre içinde cevaplanmasının güvence altına alınması:

Bilgi edinme başvurularına hiç yanıt verilmemesi, hakkın kullanımını fiilen ortadan kaldırıyor. Kurumların yasal cevap sürelerine uyumu düzenli olarak izlenmeli; süresi içinde yanıtlanmayan başvurular için etkili idari sorumluluk mekanizmaları işletilmeli. Yanıt verme performansı kamuoyuna açık biçimde raporlanarak hesap verebilirlik güçlendirilmeli.

Bilgi edinme hakkının güçlendirilmesi için çözüm önerileri

BEDK başvuru ve itiraz sisteminin teknik olarak iyileştirilmesi:

Elektronik başvuru sistemlerinde yaşanan teknik hatalar, başvuru sahiplerinin yasal haklarını kullanmasını engelleyebiliyor. Süre hesaplamalarının mevzuata uygun şekilde çalışması sağlanmalı; teknik aksaklıklar nedeniyle hak kaybı yaşanmasının önüne geçilmeli. Sistem kaynaklı sorunlar için alternatif başvuru yöntemleri ve telafi mekanizmaları oluşturulmalı. Ayrıca, sistemsel hatalar nedeniyle başvuru veya itiraz süresinin kaçırıldığı durumlarda, başvuru sahiplerine ek süre veya yeniden başvuru hakkı tanıyan açık bir düzenleme hayata geçirilmelidir.

Gerekçeli ve nitelikli yanıt standartlarının oluşturulması:

Başvuruların standart metinlerle, eksik bırakılmış şablonlarla veya başvurunun içeriğini karşılamayan ifadelerle cevaplanması, idarenin gerekçelendirme yükümlülüğünü zayıflatıyor. Her başvuruya içeriğine özgü, açık ve gerekçeli yanıt verilmeli; eksiklik tespit edildiğinde hangi bilginin eksik olduğu somut biçimde belirtilmeli. Yanıt kalitesini artırmaya yönelik kurum içi rehberler hazırlanmalı ve personel eğitimleri yaygınlaştırılmalı.

Yazılı yanıt yükümlülüğünün güçlendirilmesi:

Bilgi edinme başvurularına telefonla veya yüz yüze bilgi verilmesi, resmî kayıt oluşmasını engelleyerek denetim ve itiraz süreçlerini zayıflatıyor. Talep edilen bilgiye ilişkin tüm cevaplar yazılı ve kayıt altına alınmış şekilde sunulmalı. Sözlü bilgilendirme yapılacaksa da bu uygulama yazılı cevabın yerine geçmemeli.

Yapay zekâ kullanımına ilişkin açık kuralların belirlenmesi:

Yapay zekâ araçları, idari yanıtların hazırlanmasında nihai karar verici olarak kullanılmamalı. Bu araçlardan yalnızca destekleyici amaçlarla yararlanılmalı; üretilen metinler yetkili personel tarafından doğrulanmalı ve nihai sorumluluk ilgili kamu görevlisinde kalmalı. Kurumlar, yapay zekâ kullanımına ilişkin şeffaf ve hesap verebilir politika ve prosedürler geliştirmeli.

Proaktif bilgi paylaşımının yaygınlaştırılması:

Sık talep edilen ve kamu yararı taşıyan bilgiler düzenli olarak kamuoyuyla paylaşılmalı. Kurumlar açık veri ve proaktif açıklama ilkelerini benimseyerek istatistikleri, raporları ve kamuoyunu ilgilendiren diğer bilgi setlerini erişilebilir biçimde yayımlamalı.

Sonuç

IPI Bilgi Edinme Hakkı Platformu, Türkiye'deki bilgi edinme hakkının etkin kullanımını desteklemek ve kurumların şeffaflığını artırmak amacıyla veri toplamaya ve değerlendirmeye devam edecek. Bu uzun vadeli izleme çalışması, bilgi edinme süreçlerindeki sorunların sistematik olarak belgelenmesine ve bu sorunlara yönelik somut çözüm önerilerinin geliştirilmesine katkı sağlayacak.

Platform, bilgi edinme hakkının kullanımına ilişkin istatistikleri düzenli güncellemeye ve kullanıcılarla yapılan görüşmeler aracılığıyla niteliksel verileri zenginleştirmeye devam edecek. Bu verilerin, hem kamuoyunu bilgilendirmek hem de politika yapıcıları etkilemek için değerli kaynaklar olması hedefleniyor.

Bu çalışmanın başarısı, platformun aktif kullanımına dayanıyor. Bu nedenle tüm gazetecileri, sivil toplum kuruluşlarını, avukatları, aktivistleri ve akademisyenleri bilgi edinme başvurusu yapmaya ve bu başvurularını [platformumuza](#) kaydetmeye davet ediyoruz. Başvurularına yanıt alamasalar bile, bu durumun kendisi önemli bir veri oluşturmakta ve bilgi edinme hakkının kullanımındaki sistematik sorunları belgelemek açısından anlam ifade etmekte.

Platformun uzun vadeli hedefi, Türkiye'de bilgi edinme hakkının güçlendirilmesine katkıda bulunmak ve vatandaşların kamu kurumlarına ilişkin bilgilere erişimini kolaylaştırmak. Bu amaçla, elde edilen veriler doğrultusunda düzenli raporlar yayınlanıp kamuoyuyla paylaşılacak.

Bununla birlikte gazeteciler, STK'lar, avukatlar ve aktivistlerle yüz yüze gerçekleştirilen IPI eğitimlerinde katılımcıların daha etkili başvurular yapması, yanıtı olmayan veya reddedilen başvurularına itiraz etmesi, başvurularını haberlerinde veya raporlarında kullanmaları teşvik ediliyor.

Bilgi edinme hakkı, demokratik bir toplumun temel taşlarından biri. Bu hakkın etkin kullanımı, hesap verebilir ve şeffaf bir yönetim anlayışının yerleşmesi için vazgeçilmez. IPI, bu önemli hakkın güçlendirilmesi için çalışmalarını kararlılıkla sürdürüyor.

Türkiye'de bilgi edinme hakkı: Uygulama sorunları ve çözüm önerileri 2026- İkinci çeyrek raporu

Hazırlayan: Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI)
Editörler: Damla Tarhan, Ata Türkoğlu, Emre İlkan Saklıca
Tasarım: Damla Tarhan

Yayımlayan: Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI) Spiegelgasse
2/29, 1010 Vienna, Austria
+ 43 1 5129011 | info@ipi.media | ipi.media

Funded by
the European Union

IPI'nin Türkiye'de Sivil Toplumun Bilgi Edinme Hakkına Erişim ve Veri Aktivizmi Kapasitesinin Güçlendirilmesi projesi kapsamında yayımlanan bu rapor, Avrupa Birliği tarafından desteklenmektedir. Yayımlanan içeriğin sorumluluğu Uluslararası Basın Enstitüsü'ne ait olup, Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.